

Tvarumo informacijos atskleidimo kokybės vertinimas didžiausiose Lietuvos elektroninių ryšių įmonėse

Sabina Račaitė

Vilniaus universitetas, Lietuva

El. paštas: sabinaracaite@gmail.com

ROR: <https://ror.org/03nadee84>

Anotacija. Straipsnyje analizuojama tvarumo informacijos atskleidimo svarba ir reglamentavimas, ypatingą dėmesį skiriant Europos Sąjungos nustatytiems reikalavimams. Remiantis Europos tvarumo atskaitomybės standartais, sukurta tvarumo informacijos atskleidimo vertinimo metodika, apimanti tiek kiekybinį, tiek kokybinį vertinimą. Straipsnyje pristatomi tyrimo rezultatai, gauti išanalizavus didžiausių Lietuvos elektroninių ryšių įmonių tvarumo ataskaitas 2022–2024 m. laikotarpiu. Nustatyta, kad elektroninių ryšių įmonės atskleidė 91 proc. vertintos tvarumo informacijos, o atskleidimo apimtis visu tiriamuoju laikotarpiu yra aukšta. Pagal ESG sritis plačiausiai buvo atskleidžiamos socialinės atsakomybės temos: sava darbo jėga, vertės grandinės darbuotojai, vartotojai ir galutiniai naudotojai. Aplinkosaugos srityje nuosekliausiai gerėjo klimato kaitos temos atskleidimo kiekis, kuris 2024 m. pasiekė maksimalų lygį, o išteklių naudojimo ir žiedinės ekonomikos tema išliko aukšto atskleidimo lygio. Taršos, vandens ir jūrų išteklių bei biologinės įvairovės temos buvo tik UAB „Tele2“. Valdysenos srityje analizuota verslo etikos tema, kurios atskleidimo lygis 2022–2024 m. nuosekliai didėjo. Tvarumo informacijos kokybė 2022–2024 m. gerėjo visose įmonėse, o kokybės lygis vertinamas kaip pakankamas. Aukščiausiai buvo vertinami aktualumo ir suprantamumo kriterijai, o silpniausios sritys išliko palyginamumas ir patikrinamumas. Tai rodo, kad įmonės pateikia aktualią, aiškią ir subalansuotą tvarumo informaciją, tačiau vis dar trūksta palyginamų rodiklių, metodinių paaiškinimų, kelerių metų duomenų ir konkrečių rezultatų pagrindimo.

Raktiniai žodžiai: tvarumo ataskaitos, tvarumo informacijos atskleidimo kokybė, tvarumo atskleidimas, tvarumas, nefinansinė atskaitomybė, ETAS.

JEL klasifikacija: M49

Assessing the Quality of Sustainability Disclosures in Lithuania's Largest Electronic Communications Companies

Sabina Račaitė

Vilnius University, Lithuania

E-mail: sabina.racaite@evaf.stud.vu.lt

ROR: <https://ror.org/03nadee84>

Annotation. This study examines the importance and regulatory framework of sustainability information disclosure, with particular emphasis on the requirements established by the European Union. Based on the European Sustainability Reporting Standards (ESRS), a methodology for assessing the scope and quality of sustainability information disclosure was developed. The study presents the results of an analysis of sustainability reports published by the largest electronic communications companies in Lithuania during the period 2022–2024. The findings reveal that the companies disclosed 91% of the assessed sustainability information, indicating a consistently high level of disclosure throughout the

study period. Across the ESG dimensions, social responsibility topics were disclosed most extensively, particularly those related to own workforce, workers in the value chain, consumers, and end-users. Within the environmental dimension, climate change disclosures showed the most consistent improvement, reaching the maximum disclosure level in 2024, while resource use and circular economy disclosures remained at a high level throughout the period. Disclosures concerning pollution, water and marine resources, and biodiversity were provided only by UAB „Tele2“. In the governance dimension, the business conduct topic was analysed, and its disclosure level increased steadily between 2022 and 2024. The quality of sustainability information improved across all companies during the study period and was assessed as sufficient. Relevance and understandability received the highest evaluations, whereas comparability and verifiability remained the weakest areas. These findings indicate that companies provide relevant, clear, and faithful representation on sustainability. However, there are still gaps in terms of comparable performance indicators, methodological explanations, and longitudinal data.

Keywords: sustainability reporting, quality of sustainability disclosure, sustainability disclosure, sustainability, non-financial reporting, ESRS.

JEL Code: M49

Įvadas

Pastaraisiais metais vis daugiau įmonių pradeda atskleisti tvarumo informaciją, siekdamos reaguoti į didėjančius suinteresuotųjų šalių poreikius ir lūkesčius (Barker, 2025). Augantis tvarumo ataskaitų kiekis ne visuomet reiškia aukštesnę pateikiamos informacijos kokybę. Moksliniai tyrimai rodo, kad tvarumo ataskaitos pasižymi selektyvumu, nepakankamu išsamumu arba net klaidinančia informacija. Įmonės, siekdamos formuoti palankų įvaizdį, kartais pasitelkia perdėtus teiginius, dviprasmišką kalbą ar nutyli neigiamą poveikį aplinkai (Pistoni ir kt., 2018; Sebrina ir kt., 2022; Zervoudi ir kt., 2025). Tokia praktika ne tik gali klaidinti suinteresuotąsias šalis, mažinti pasitikėjimą įmone, bet ir neigiamai veikti visos pramonės šakos įvaizdį. Dėl šios priežasties, tvarumo informacijos kokybės vertinimas tampa reikšmingas tiek praktiniu, tiek moksliniu požiūriu.

Šiame tyrime pasirinkta analizuoti Lietuvos elektroninių ryšių įmones dėl sektoriaus veiklos poveikio aplinkai, visuomenei bei valdysenai. Visų pirma, elektroninių ryšių įmonės užtikrina interneto, mobiliojo ryšio ir duomenų perdavimo paslaugas, nuo kurių priklauso verslo, viešųjų paslaugų ir visuomenės gyvenimas, todėl šių įmonių veikla aktuali plačiam suinteresuotųjų šalių ratui. Antra, elektroninių ryšių sektoriui būdingi specifiniai tvarumo iššūkiai. Viena vertus, elektroninių ryšių įmonės sudaro sąlygas kitų sektorių skaitmenizacijai ir išteklių naudojimo efektyvumui didinti, kita vertus, patys daro tiesioginį poveikį aplinkai dėl didelio energijos poreikio tinklų eksploatavimui, sparčios technologinės įrangos kaitos ir elektroninių atliekų susidarymo (Baldini ir kt., 2024; Pintor ir kt., 2025). Be to, elektroninių ryšių sektoriaus tvarumo iššūkiai apima ir tiekimo grandinės valdymą, kibernetinį saugumą bei vartotojų duomenų apsaugą. Dėl šių priežasčių elektroninių ryšių įmonių tvarumo informacija turi būti ne tik formaliai pateikiama, bet ir pakankamai išsami, aiški, palyginama bei patikima, kad leistų įvertinti realų įmonių poveikį aplinkai, visuomenei ir valdysenai.

Mokslinėje literatūroje elektroninių ryšių įmonių tvarumo informacijos atskleidimas nagrinėjamas įvairiais aspektais. Abukari ir Abdul-Hamid (2018) tyrė, kaip Ganos elektroninių ryšių sektoriaus įmonės interneto svetainėse atskleidžia socialinės atsakomybės informaciją aplinkosaugos, darbuotojų, klientų, bendruomenės ir etikos srityse. Buallay ir Al Marri (2022) analizavo tvarumo informacijos atskleidimo poveikį elektroninių ryšių ir informacinių technologijų sektorių įmonių veiklos rezultatams. Wu ir Amoasi (2024) nagrinėjo įmonių socialinę atsakomybės vaidmenį stiprinant elektroninių ryšių įmonių prekės ženklus globalioje rinkoje, remdamiesi Ganos bendrovių pavyzdžiu. Tuo tarpu tyrimų, vertinančių pačių tvarumo ataskaitų kokybę, yra gerokai mažiau. Viename tokių tyrimų León ir Salesa (2022) tyrė Pasaulinę atskaitingumo iniciatyvos (angl. *Global Reporting Initiative*, GRI) ataskaitų turinio

nuoseklumą Ispanijos telekomunikacijų sektoriuje. Mokslinių tyrimų, vertinančių Lietuvos elektroninių ryšių sektoriaus tvarumo informacijos atskleidimo kokybę, rasti nepavyko.

Tyrimo tikslas: įvertinti tvarumo informacijos atskleidimo kokybę didžiausiose Lietuvos elektroninių ryšių įmonėse 2022–2024 m. laikotarpyje.

Tyrimo metodai: turinio analizės, informacijos sisteminimo, grupavimo, palyginimo, modeliavimo, apibendrinimo, matematiniai metodai.

1. Tvarumo ataskaitų reikšmė ir reglamentavimas

Tvarumo ataskaitos priskiriamos nefinansinės informacijos atskleidimo priemonėms, leidžiančioms įmonėms įvertinti ir komunikuoti savo poveikį aplinkai, visuomenei bei valdysenai. Jų reikšmė nuosekliai auga dėl didėjančių visuomenės, investuotojų ir institucijų lūkesčių (Agudelo ir kt., 2019). Viešindamos tvarumo ataskaitas, įmonės skatinamos veikti skaidriau, o suinteresuotosios šalys įgyja daugiau informacijos vertinti įmonių veiklą. Crane ir Glozer (2016) teigia, kad tvarumo informacijos atskleidimo tikslai apima: (1) suinteresuotųjų šalių valdymą ir santykių užmezgimą, (2) įmonės įvaizdžio stiprinimą, (3) įmonės veiklos teisėtumą ir atskaitomybės užtikrinimą, (4) vartotojų požiūrio ir elgsenos formavimą, (5) įmonės ir suinteresuotųjų šalių santykio su aplinka perteikimą, ir (6) organizacijos identiteto kūrimą. Šie tvarumo informacijos atskleidimo tikslai atspindi platesnį įmonių siekį reaguoti į suinteresuotųjų šalių lūkesčius ir išlaikyti socialinį legitimumą.

Remiantis suinteresuotųjų šalių teorija, įmonių atsakomybė apima ne tik akcininkus, bet ir platesnį veikėjų ratą – darbuotojus, klientus, tiekėjus ir visuomenę (Freeman, 1984). Tvarumo ataskaitos šiuo požiūriu padeda suderinti skirtingus interesus ir užtikrinti skaidrumą, ypač kai šie interesai yra priešaringi (Campra ir kt., 2020; Brammer ir Pavelin, 2004). Tuo tarpu legitimumo teorija pabrėžia, kad organizacijų veikla priklauso nuo visuomenės pritarimo, todėl jos turi nuolat reaguoti į socialinių normų pokyčius ir demonstruoti atsakingą elgesį (Suchman, 1995; Solikhah, 2016). Dėl šių priežasčių tvarumo ataskaitos tampa svarbia priemone stiprinti pasitikėjimą.

Praktiniu požiūriu tvarumo ataskaitų rengimas padeda geriau valdyti su išteklių trūkumu, tiekimo grandinėmis ir teisės aktų pokyčiais susijusias rizikas, skatina inovacijas ir efektyvesnį išteklių naudojimą (Krysiak, 2009; Anton ir kt., 2025). Taip pat didina darbuotojų įsitraukimą ir padeda pritraukti talentus, stiprindamos organizacijos vertybinį patrauklumą (Ghosh, 2018; Zahari ir kt., 2020). Skaidrus nefinansinės informacijos atskleidimas gali veikti ir kaip reputacijos apsaugos priemonė, ypač krizių metu (Christensen, 2016).

Vis dėlto tvarumo ataskaitų teikimas nėra vienareikšmiškai naudingas. Paviršutiniškas ar klaidinantis informacijos pateikimas gali sukelti vartotojų skepticizmą (Arli ir kt., 2019; Elving, 2013). Be to, didėja teisinė rizika dėl netikslaus atskleidimo bei konkurencinė rizika, nes viešinama informacija gali atskleisti strategiškai svarbius aspektus konkurentams (Tsang ir kt., 2023; Ryou ir kt., 2022). Papildomai pastebimas ir „žaliojo smegenų plovimo“ (angl. *greenwashing*) reiškinys, kai įmonės perteikia nepagrįstai teigiamą savo poveikio aplinkai vaizdą, taip klaidindamos suinteresuotąsias šalis ir mažindamos pasitikėjimą tvarumo ataskaitomis (Zervoudi ir kt., 2025).

Siekiant spręsti šias problemas ir užtikrinti informacijos palyginamumą bei patikimumą, vis svarbesnis tampa tvarumo ataskaitų reglamentavimas. Pirmasis Europos Sąjungos žingsnis siekiant reglamentuoti su tvarumu susijusios informacijos atskleidimą buvo žengtas 2014 m. priėmus Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2014/95/ES dėl nefinansinės informacijos atskleidimo (angl. *Non-financial Reporting Directive*, NFRD). Direktyvos tikslas padidinti atskleidžiamos nefinansinės informacijos aktualumą, nuoseklumą ir palyginamumą. Nuo 2017 m. ataskaitų teikimas privalomas tik didelėms viešojo intereso įmonėms bei jų grupėms, turinčioms 500 ir daugiau darbuotojų. Ataskaitose įmonės turi atskleisti informaciją apie aplinkosaugą, socialinius ir personalo klausimus, žmogaus teisių laikymąsi, kovą su korupcija ir kyšininkavimu. 2022 m. buvo priimta Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2022/2464 dėl įmonių informacijos apie tvarumą teikimo (angl. *Corporate Sustainability Reporting Directive*, CSRD). Kiekviena valstybė narė turėjo perkelti CSRD reikalavimus į savo nacionalinę teisę

iki 2024 metų. Lyginant su NFRD direktyva 2014/95/ES, pagrindiniai pakeitimai apima įtvirtintą dvigubo reikšmingumo sampratą, reikalaujančią vertinti tiek įmonės poveikį aplinkai ir visuomenei, tiek tų veiksmų poveikį pačiai įmonei. Taip pat išplėsti tvarumo ataskaitų teikimo reikalavimai, apimantys ne tik pačią įmonę, bet ir visą jos vertės grandinę. Tai reiškia, kad nefinansinės informacijos bus reikalaujama ir iš įmonių tiekėjų bei verslo partnerių. Nors CSRD direktyva (ES) 2022/2464 išplėtė įmonių, privalančių rengti tvarumo ataskaitas, ratą, 2025 m. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2025/794 bei 2026 m. direktyva (ES) 2026/470 buvo priimti pakeitimai, kuriais siekiama sumažinti įmonėms tenkančią atskaitomybės našta (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. Tvarumo ataskaitų teikimo įsigaliojimai

Ataskaitos už	Ataskaitas privalo teikti	Kriterijai
2024 m.	Didelės viešojo intereso įmonės	Vidutinis metinis darbuotojų skaičius per ataskaitinius finansinius metus yra daugiau nei 500 darbuotojų
2025–2026 m.	Didelės viešojo intereso įmonės	Pareiga lieka tik toms įmonėms, kurios atitinka 2 kriterijus: 1) vidutinis metinis darbuotojų skaičius viršija 1000 darbuotojų; 2) pardavimo grynosios pajamos viršija 450 mln. eurų
2027 m.	Didelės įmonės (tiek listinguojamos, tiek ir nelistinguojamos)	Atitinka 2 kriterijus: 1) vidutinis metinis darbuotojų skaičius viršija 1000 darbuotojų; 2) pardavimo grynosios pajamos viršija 450 mln. eurų
2028 m.	Trečiųjų šalių įmonės	Atitinka 2 kriterijus: 1) grynosios pajamos Europos Sąjungoje viršija 450 mln. eurų 2) patronuojamosios įmonės ar filialo pardavimo grynosios pajamos viršija 200 mln. eurų

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2022/2464 (2022); direktyva

2 lentelė. Pagal Europos tvarumo atskaitomybės standartus rengiamos tvarumo ataskaitos struktūra

Horizontalieji (bendrieji) standartai	Teminiai standartai			
	Aplinkosauga	Socialinė atsakomybė	Valdysena	
Bendrieji reikalavimai	E1 Klimato kaita	S1 Sava darbo jėga	G1 Verslo etika	Konkrečiam sektoriui taikomi standartai
	E2 Tarša	S2 Vertės grandinės darbuotojai		
Bendroji atskleistina informacija	E3 Vandens ir jūrų ištekliai	S3 Paveikiamos bendruomenės		
	E4 Biologinė įvairovė ir ekosistemos	S4 Vartotojai ir galutiniai naudotojai		
	E5 Išteklių naudojimas ir žiedinė ekonomika			

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis Europos Komisijos reglamentu 2023/2772 (2023)

Didelės viešojo intereso įmonėms privalo teikti tvarumo informaciją už 2024 metų ataskaitinį laikotarpį, tačiau numatyta galimybė 2025–2026 m. ataskaitų neruošti įmonėms, kurių pardavimo grynosios pajamos ir vidutinis darbuotojų skaičius per finansinius metus neviršija atitinkamai 450 mln. eurų ir 1000 darbuotojų. Kitos įmonės, atitinkančios šiuos kriterijus, tvarumo ataskaitas teikia už 2027 metų ataskaitinį laikotarpį. 2028 m. tvarumo ataskaitas privalės rengti trečiųjų šalių įmonės, vykdančios reikšmingą veiklą ES teritorijoje. Visos šios įmonės turės teikti informaciją pagal Europos tvarumo atskaitomybės standartus (angl. *European Sustainability Reporting Standards*, ETAS), kaip savo

metinio pranešimo dalį. Informacija susijusi su tvarumu turi būti atskleista per aplinkosauginius, socialinius ir valdysenos aspektus. ETAS standartų rinkinį sudaro trys kategorijos: horizontalieji, teminiai ir konkrečiam sektoriui taikomi standartai (žr. 2 lentelę).

Horizontalieji ir teminiai standartai galioja visoms privalomai ataskaitas teikiančioms įmonėms. Horizontaliuosius sudaro du standartai. Pirmasis, ETAS 1 „Bendrieji reikalavimai“, apibrėžia bendrąją tvarumo atskaitomybės sistemą, pagrindines sąvokas bei informacijos rengimo ir pateikimo principus. Jame taip pat apibrėžiami pagrindiniai su tvarumu susijusios informacijos rengimo ir pateikimo reikalavimai. Antrasis, ETAS 2 „Bendroji atskleistina informacija“, apima reikalavimus, kuriuos įmonės turi nurodyti pateikdamos informaciją susijusią su reikšmingais tvarumo klausimais. Tai apima šias sritis: valdymą, strategiją, poveikį, riziką ir galimybių valdomą, taip pat, rodiklius ir uždavinius (Europos Komisijos reglamentas Nr. 2023/2772, 2023).

Teminiai standartai orientuoti į konkrečias tvarumo informacijos atskleidimo sritis ir yra suskirstyti pagal ESG modelį į aplinkosaugą, socialinę atsakomybę ir valdyseną. Kiekvienai iš šių sričių nustatyti konkretesni informacijos atskleidimo reikalavimai ir elementai. Įmonės, atlikusios dvejopo reikšmingumo vertinimą, privalo identifikuoti savo veiklai reikšmingus tvarumo klausimus ir atskleisti informaciją pagal atitinkamus teminius standartus. Tuo atveju, kai teminiai standartai neapima sektoriaus specifikai būdingų tvarumo klausimų, informacija turi būti atskleista remiantis sektoriniais standartais. Juose veikla vertinama pagal poveikį, riziką ir galimybes, kurios yra aktualios ir kitoms šio sektoriaus įmonėms (Europos Komisijos reglamentas Nr. 2023/2772, 2023).

Vis dėlto Europos tvarumo atskaitomybės standartai nėra vienintelis būdas, kaip įmonės gali atskleisti tvarumo informaciją. KPMG International (2024) analizė rodo, jog savanoriškai teikiamos tvarumo ataskaitos dažniausiai yra ruošiamos pagal Pasaulinė atskaitingumo iniciatyvos (angl. *Global Reporting Initiative*, GRI) standartus. Juos taiko net trys ketvirtadaliai 250 didžiausių pasaulio įmonių ir beveik tokia pati dalis tarp 100 pirmaujančių įmonių kiekvienoje šalyje. GRI standartai susideda iš trijų pagrindinių kategorijų: universalūs, teminiai ir sektoriniai (Global Sustainability Standards Board, 2021; World Bank, 2024).

Universalūs GRI standartai nustato pagrindines taikymo sąlygas, detalizuoja bendrųjų duomenų atskleidimo reikalavimus apie įmonės struktūrą, veiklą, darbuotojus, valdymą, strategiją, politiką, taikomas praktikas ir suinteresuotųjų šalių įtraukimą. Taip pat, pristato materialumo koncepciją ir procesą, pagal kurį organizacijos identifikuoja reikšmingas sritis. Reikšmingos sritys apibrėžiamos kaip tos, kurios turi didžiausią poveikį ekonomikai, aplinkai ar žmonėms, įskaitant žmogaus teises (Global Sustainability Standards Board, 2021).

Teminiai GRI standartai detalizuoja atskaitomybės reikalavimus konkrečioms tvarumo sritims. Jie suskirstyti į ekonominius aspektus žymimi kodu GRI-20x, aplinkosauginius – GRI-30x, o su darbuotojais, žmogaus teisėmis, klientais ir socialiniais klausimais susiję aspektai – GRI-40x. Tokia struktūra užtikrina sistemingą ir išsamų informacijos pateikimą skirtingose tvarumo srityse (Global Sustainability Standards Board, 2021; World Bank, 2024).

Sektoriniai GRI standartai yra skirti specifinėms ūkio šakoms ir nurodo sektoriui būdingas reikšmingas tvarumo sritis bei informacijos atskleidimo reikalavimus. Iki šiol yra išleisti standartai, tokiems sektoriams kaip naftos ir dujų, anglies, žemės ūkio bei žuvininkystės (Global Sustainability Standards Board, 2021). Sektoriniai standartai padeda užtikrinti, kad konkrečios pramonės šakos įmonės atskleistų būtent joms aktualiausią tvarumo informaciją.

Nors ETAS ir GRI standartai nėra visiškai tapatūs savo taikymo pagrindu ir atskaitomybės struktūra, tarp jų yra aukštas teminis sąveikumas, nes abu standartai orientuoti į platų suinteresuotųjų šalių ratą ir reikalauja atskleisti informaciją apie aplinkosaugos, socialinę atsakomybę bei valdysenos sritis (žr. 3 lentelę).

3 lentelė. ETAS ir GRI standartų teminių sričių sąsajos

ETAS standartas	GRI standartas
ETAS 1 Bendrieji reikalavimai	GRI 1, GRI 2
ETAS 2 Bendroji atskleistina informacija	GRI 2, GRI 3, GRI 201, GRI 308, GRI 405, GRI 413, GRI 414
E1 Klimato kaita	GRI 302, GRI 305
E2 Tarša	GRI 303, GRI 305, GRI 306
E3 Vandens ir jūrų ištekliai	GRI 303
E4 Biologinė įvairovė ir ekosistemos	GRI 304
E5 Išteklų naudojimas ir žiedinė ekonomika	GRI 301, GRI 306
S1 Sava darbo jėga	GRI 2, GRI 202, GRI 401–409
S2 Vertės grandinės darbuotojai	GRI 402–409
S3 Paveikiamos bendruomenės	GRI 203, GRI 410, GRI 411, GRI 413
S4 Vartotojai ir galutiniai naudotojai	GRI 406, GRI 416–418
G1 Verslo elgsena	GRI 2, GRI 204, GRI 205, GRI 308, GRI 414, GRI 415
ETAS standarte neapimamos temos	GRI 206, GRI 207, GRI 11

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis Global Sustainability Standards Board & European Financial Reporting Advisory Group (2024)

Kaip matyti iš 3 lentelės, ETAS ir GRI standartų sąsajos nėra pagrįstos tiesioginiu vieno standarto atitikimu kitam. ETAS standarto struktūra yra aiškiau susieta su konkrečiomis ESG temomis, todėl ji leidžia tvarumo informaciją sisteminti pagal atskiras aplinkosaugos, socialinės atsakomybės ir valdysenos sritis. GRI standartų struktūra yra lankstesnė. Tai reiškia, kad tas pats standartas gali būti aktualus keliems ETAS standartams, nes jame pateikiama informacija gali apimti skirtingus poveikio, valdymo ar rizikos aspektus. Taip pat, GRI 206 „Antikonkurencinis elgesys“, GRI 207 „Mokesčiai“ ar GRI 11 „Naftos ir dujų sektoriaus standartai“, neturi tiesioginio ETAS standartų atitikmens. Svarbu akcentuoti, kad 3 lentelė turėtų būti suprantama ne kaip tikslus vieno standarto pakeitimas kitu, bet kaip orientacinė temų susiejimo priemonė, leidžianti pagal GRI standartus pateiktą informaciją vertinti ETAS standartų struktūroje.

2. Tvarumo ataskaitų kokybės vertinimo metodologija

Tiriamasis laikotarpis. Tyrimo laikotarpis apima 2022–2023 m. pereinamąjį etapą, kai dalis įmonių dar nebuvo teisiškai įpareigosios rengti tvarumo ataskaitas, bet jas teikė savanoriškai. Šis laikotarpis leidžia palyginti, ar pradėjus rengti tvarumo ataskaitas pagal ETAS standartus pasikeitė įmonių atskleidžiamos informacijos kokybė ir nuoseklumas. Kadangi atliekant tyrimą 2025 metų nefinansinės ataskaitos nėra viešai prieinamos, šie metai iš analizės yra eliminuojami. Galutinis tiriamasis laikotarpis yra 2022–2024 metai.

Tyrimo imtis. Elektroninių ryšių sektorius apima įmones, teikiančias paslaugas bent vienoje iš šių paslaugų grupių: duomenų perdavimo, infrastruktūros, kalbinio ryšio, radijo ar televizijos transliavimo. Remiantis Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos 2025 m. III ketvirčio duomenimis, Lietuvos elektroninių ryšių rinkoje veikė 139 paslaugų teikėjai. Atsižvelgiant į tai, kad darbo tikslas – įvertinti didžiausių sektoriaus įmonių tvarumo ataskaitas, tikslinės imties sudarymui bus taikoma kriterinė atranka (žr. 4 lentelę).

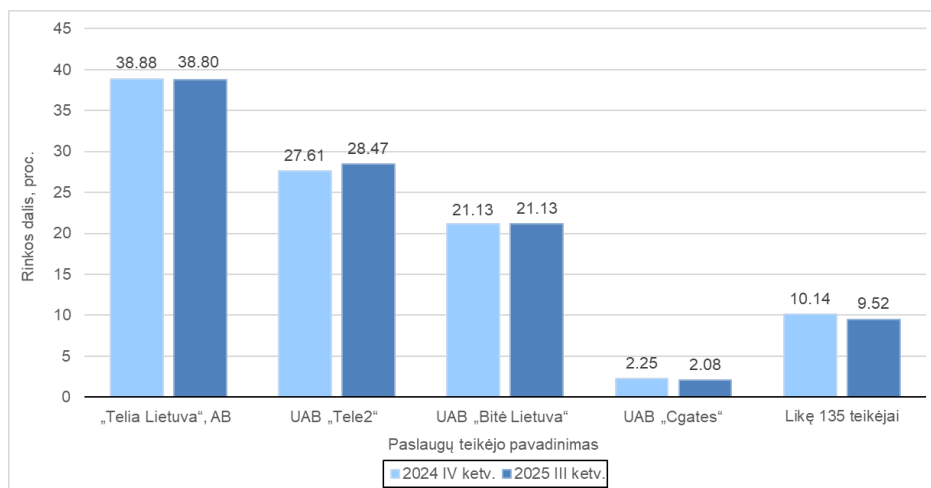
4 lentelė. Tyrimo atrankos kriterijai

Kriterijus	Kriterijaus charakteristika
Rinkos dalis	Tiekėjas pagal pajamas užima ne mažiau kaip 10 % rinkos dalies
Duomenų pakankamumas	Pateikiamos nefinansinės informacijos pakanka atlikti vertinimą

Šaltinis: sudaryta autorės

Ekonomiškai reikšmingi rinkos dalyviai paprastai susiduria su didesniais viešaisiais lūkesčiais dėl informacijos atskleidimo, o jų tvarumo ataskaitos tampa svarbiu informacijos šaltiniu tiek investuotojams, tiek reguliuotojams, klientams ir visuomenei. Elektroninių ryšių sektoriuje pajamos yra laikomos tinkamu

rinkos dalies vertinimo rodikliu, kuris tiesiogiai atspindi teikiamų paslaugų apimtį ir klientų bazės dydį. Įimtys formavimui nustatyta ne mažesnė kaip 10 % rinkos dalies pagal pajamas riba, nes pagal šią ribą į imtį patenka tik tie paslaugų teikėjai, kurie generuoja reikšmingą sektoriaus pajamų dalį (žr. 1 paveikslą).

1 pav. **Elektroninių ryšių rinkos pajamų struktūra pagal paslaugų teikėjus (proc.)**

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnyba (2025)

1 paveiksle matyti, kad elektroninių ryšių rinkos pajamų struktūra yra aiškiai koncentruota – 2025 metų trečią ketvirtį AB „Telia Lietuva“, UAB „Tele2“, UAB „Bitė Lietuva“ kartu generuoja 88,40 % sektoriaus pajamų, kai likusią 11,60 % rinkos dalį pasidalija 136 paslaugų teikėjai, kurių individuali ekonominė reikšmė yra ženkliai mažesnė.

Be rinkos dalies, įimtys formavimui taikomas ir kitas svarbus kriterijus – pateikiamų duomenų pakankamumas. Kadangi tyrimas apima tvarumo ataskaitų kokybės vertinimą, į imtį tikslinga įtraukti tik tas įmones, kurių pateikiamos nefinansinės informacijos pakaktų atlikti vertinimą. Vadovaujantis Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2022/2464 (2022), 2024 metų tvarumo ataskaitas privalo rengti didelės viešojo intereso įmonės ir grupės, kurių vidutinis metinis darbuotojų skaičius viršija 500 darbuotojų. Šios nuostatos perkeltos ir į Lietuvos Respublikos įmonių ir įmonių grupių atskaitomybės įstatymą (Lietuvos Respublikos Seimas, 2024), kuriame numatyta, kad viešojo intereso įmonės ar grupės, kurių balansinė turto vertė viršija 25 mln. eurų arba grynosios pardavimo pajamos viršija 50 mln. eurų ir kurios vidutiniškai turi 500 ir daugiau darbuotojų, privalo teikti informaciją tvarumo klausimais.

AB „Telia Lietuva“ yra Nasdaq Baltic biržoje listinguojama įmonė. Lietuvos Respublikos finansinių ataskaitų audito ir kitų užtikrinimo paslaugų įstatyme (Lietuvos Respublikos Seimas, 1999) nustatyta, kad įmonės, kurių vertybiniais popieriais leidžiama prekiauti reguliuojamoje rinkoje, laikomos viešojo intereso įmonėmis. 2024 m. įmonėje dirbo 1781 darbuotojas, o grynosios pardavimo pajamos siekė 7,8 mlrd. eurų. Kadangi AB „Telia Lietuva“ atitinka viešojo intereso įmonių teisinį statusą ir viršija dydžio kriterijus, ji privalo viešai teikti tvarumo ataskaitas, todėl atitinka duomenų pakankamumo kriterijų.

UAB „Tele2“ ir UAB „Bitė Lietuva“ nėra listinguojamos reguliuojamoje rinkoje, todėl joms netaikomas viešojo intereso įmonių statusas. Vis dėlto abi įmonės priklauso tarptautinėms įmonių grupėms, kurių patronuojančiosios bendrovės rengia konsoliduotas tvarumo ataskaitas. Patronuojančiosios bendrovės nustatyta tvarumo politika, valdymo principai taikomi ir patronuojamosioms įmonėms, veikiančioms Lietuvoje, todėl duomenų pakankamumo kriterijus tenkinamas. Dėl to atrinkti kokybinio tyrimo dalyviai yra AB „Telia Lietuva“, UAB „Tele2“ ir UAB „Bitė Lietuva“.

Tvarumo ataskaitų kokybės vertinimo metodikos sudarymas. Pirmasis tyrimo etapas yra orientuotas į tvarumo informacijos atskleidimo indekso sudarymą, kuriuo vertinamas tvarumo informacijos atskleidimo lygis. Pirmas etapo žingsnis yra temų atrinkimas pagal įmonių reikšmingumo vertinimą. Tyrimo taikoma tvarumo temų struktūra sudaryta remiantis ETAS standartais (Europos Komisijos reglamentas 2023/2772, 2023), kurie suskirstyti į 10 temų: klimato kaitos, taršos, vandens ir jūrų išteklių, biologinės įvairovės, išteklių naudojimo ir žiedinės ekonomikos, savos darbo jėgos, vertės grandinės darbuotojų, paveikiamų bendruomenių, vartotojų ir galutinių naudotojų bei verslo etikos. Tais atvejais, kai įmonių tvarumo ataskaitos buvo rengiamos pagal GRI standartus, reikšmingos temos bus priskiriamos pagal ETAS ir GRI standartų temų susiejimą pagal 3 lentelę. Toliau, remiantis atliktu įmonių reikšmingumo vertinimu, nustatoma, kurios tvarumo temos laikomos reikšmingomis ir įtraukiamos į tolesnę analizę. Nereikšmingomis laikomos temos į vertinimą neįtraukiamos. Siekiant detaliau įvertinti tvarumo informacijos atskleidimo lygį, antrame etapo žingsnyje, kiekviena tema bus skaidoma į potemes (žr. 5 lentelę).

5 lentelė. Tvarumo informacijos atskleidimo indekso temos ir potemės

ESG sritis	Tema	Potemė
Aplinkosauginė	Klimato kaita	Klimato kaitos strategija ir politika
		Klimato veiksmų planai ir tikslai
		Energijos suvartojimas ir jos rūšių derinys
		ŠESD emisijos ir mažinimo priemonės
		Anglies dioksido įsikainojimas
		Su klimatu susijusios rizikos ir finansinis poveikis*
	Tarša	Taršos valdymo strategija ir politika
		Taršos mažinimo priemonės ir tikslai
		Taršos rodikliai ir pavojingos medžiagos
		Su tarša susijusios rizikos ir finansinis poveikis
	Vandens ir jūrų ištekliai	Vandens išteklių valdymo politika
		Vandens išteklių naudojimo mažinimo veiksmai ir tikslai
		Vandens vartojimo rodikliai
		Su vandens ištekliais susijusios rizikos ir finansinis poveikis*
	Biologinė įvairovė	Biologinės įvairovės integravimas į strategiją
		Biologinės įvairovės politika
		Biologinės įvairovės valdymo priemonės ir tikslai
		Biologinės įvairovės poveikio rodikliai
		Su biologine įvairove susijusios rizikos ir finansinis poveikis*
	Išteklių naudojimas ir žiedinė ekonomika	Žiedinės ekonomikos politika
		Išteklių valdymo priemonės ir tikslai
		Išteklių naudojimo rodikliai
		Atliekų ir išteklių atgavimo rodikliai
		Su žiedine ekonomika susijusios rizikos ir finansinis poveikis*
Socialinė atsakomybė	Sava darbo jėga	Darbo jėgos valdymo politika, įtraukimas ir poveikio valdymas
		Įmonės samdomų darbuotojų savybės
		Nesamdomų darbuotojų savybės*
		Kolektyvinės sutartys*
		Įvairovės rodikliai
		Darbo užmokestis
		Socialinė apsauga*
		Neįgaliųjų įtrauktis*
		Mokymas ir kvalifikacijos kėlimas*
		Darbuotojų sauga ir sveikata*

ESG sritis	Tema	Potemė
		Darbo ir asmeninio gyvenimo balansas*
		Atlygio rodikliai
		Incidentai ir žmogaus teisės
	Vertės grandinės darbuotojai	Vertės grandinės darbuotojų apsaugos politika ir skundų mechanizmai
		Veiksmai, rizikos ir tikslai vertės grandinėje
	Paveikiamos bendruomenės	Bendruomenių įtraukimo politika ir skundų mechanizmai
		Bendruomenių poveikio valdymas ir tikslai
	Vartotojai ir galutiniai naudotojai	Vartotojų apsaugos politika ir skundų mechanizmai
		Vartotojų poveikio valdymas ir tikslai
Valdysena	Verslo etika	Verslo etika ir organizacinė kultūra
		Santykių su tiekėjais valdymas
		Antikorupcinės priemonės
		Patvirtinti korupcijos ar kyšininkavimo incidentai
		Politinė veikla ir lobizmas
		Mokėjimų praktika

*Pirmaisiais privalomų tvarumo ataskaitų rengimo metais įmonė gali praleisti informaciją.

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis Europos Komisijos reglamentu 2023/2772 (2023)

Kaip matyti iš 5 lentelės, tvarumo informacijos atskleidimo lygio vertinimą sudaro 10 temų, kurios detalizuojamos į 49 potemes. Naudojant dokumentų ir turinio analizės metodus, kiekviena potėmė bus vertinama balais: 1 – informacija atskleista; 0 – informacija neatskleista. Pasirinktas vertinimo modelis grindžiamas prielaida, kad visos į metodiką įtrauktos potėmės turi vienodą svorį, todėl jų įtaka galutiniam vertinimui yra lygiavertė. Tvarumo informacijos atskleidimo indekso esmė yra nustatyti, ar įmonės skelbia informaciją, todėl teksto ilgis nėra vertinamas. Į indekso skaičiavimą neįtraukiamos potėmės, jeigu atskleidimo reikalavimas netaikomas dėl pereinamojo laikotarpio išimčių. Įvertinus tvarumo ataskaitas bus apskaičiuotas tvarumo informacijos atskleidimo lygis pagal formulę:

$$IND_{j,t} = \frac{\sum_{i=1}^n d_{i,j,t}}{\sum_{i=1}^n x_{i,j,t}}, \quad (1)$$

čia:

$IND_{j,t}$ – tvarumo ataskaitos atskleidimo vertinimo indekso reikšmė j įmonė t metais;

$d_{i,j,t}$ – atskleistų i potemių j įmonės įvertis t metais;

$x_{i,j,t}$ – i potemių j įmonės įvertis prilyginta vienetui t metais (Rudžionienė ir Gedutienė, 2022).

Įmonės tvarumo informacijos atskleidimo vertinimo lygio vidurkis, kiekvienais metais bus skaičiuojamas pagal formulę:

$$\bar{x}_t = \frac{\sum_{i=1}^n x_i}{n}, \quad (2)$$

čia:

$\bar{x}_t$ – įmonės tvarumo informacijos atskleidimo lygio vidurkis t metais;

x_i – atskleistų potemių įvertis;

n – narių skaičius (Rudzkienė, 2005).

Antrasis tyrimo etapas yra skirtas atskleidžiamos tvarumo informacijos turinio kokybės vertinimui. Šiame etape analizuojama ne tai, ar įmonės atskleidžia tam tikrą tvarumo informaciją, bet kaip

kokybiškai ši informacija yra atskleidžiama. Pagal ETAS standartus (Europos Komisijos reglamentas 2023/2772, 2023) išskiriamos penkios pagrindinės informacijos kokybinės charakteristikos: aktualumas, teisingas pateikimas, palyginamumas, patikrinamumas ir suprantamumas. *Aktualumas* siejamas su informacijos gebėjimu turėti įtakos informacijos vartotojų sprendimams. *Teisingas pateikimas* reiškia, kad informacija turi būti išsami, neutrali ir tiksli, atspindėti tiek teigiamus, tiek neigiamus įmonės veiklos aspektus, nepervertinant galimybių ir nenuvertinant rizikų. *Palyginamumas* užtikrinamas tada, kai pateikta informacija leidžia ją lyginti tiek su ankstesnių laikotarpių duomenimis, tiek su kitų panašią veiklą vykdančių įmonių informacija, laikantis nuoseklių metodų. *Patikrinamumas* siejamas su galimybe nepriklausomiems stebėtojams pagrįsti pateiktą informaciją ir jos skaičiavimo metodus, o *suprantamumas* – su aiškiu, glaustu ir rišliu informacijos pateikimu. Mokslinėje literatūroje identifikuojami tvarumo ataskaitų kokybės vertinimo požymiai iš esmės atitinka ETAS standartuose (Europos Komisijos reglamentas 2023/2772, 2023) apibrėžtas informacijos kokybines charakteristikas. Tokie požymiai kaip aktualumas, teisingas pateikimas, palyginamumas, patikrinamumas ir suprantamumas literatūroje atsispindi per patikimumo, tikslumo, aiškumo, savalaikiškumo bei turinio išsamumo požymius (Leitonienė ir Šapkauskienė, 2016; Pistoni ir kt., 2018; Badia ir kt., 2020; Sebrina ir kt., 2022). Šiame tyrime tvarumo informacijos kokybinio turinio vertinimo indekso metodika parengta tiek ETAS standartuose, tiek mokslinėje literatūroje aptartais tvarumo ataskaitų kokybės požymiais (žr. 6 lentelę).

6 lentelė. Tvarumo informacijos kokybės vertinimo indekso požymiai ir vertinimo kriterijai

Kokybės požymis	Vertinimo balas	Vertinimo kriterijai
Aktualumas	0	Pateikta informacija nėra reikšminga įmonės veiklai, sektoriui ar suinteresuotosioms šalims, nesusijusi su esminėmis tvarumo temomis.
	0,5	Informacija iš dalies susijusi su reikšmingomis tvarumo temomis, tačiau trūksta aiškaus pagrindimo ar sąsajos su įmonės veiklos kontekstu.
	1	Informacija tiesiogiai susijusi su reikšmingomis tvarumo temomis, aiškiai atspindi įmonės veiklos, sektoriaus ir suinteresuotųjų šalių poreikius.
Teisingas pateikimas	0	Informacija pateikta klaidingai, netiksliai, prieštaringai arba akivaizdžiai selektyviai.
	0,5	Informacija iš esmės teisinga, tačiau pateikta fragmentiškai, nepakankamai subalansuotai arba be aiškių paaiškinimų.
	1	Informacija pateikta tiksliai, nuosekliai ir subalansuotai, atspindint tiek teigiamus, tiek neigiamus aspektus.
Palyginamumas	0	Nepateikiami palyginamieji duomenys, todėl nėra galimybės palyginti informacijos laikui bėgant ar su kitomis įmonėmis.
	0,5	Pateikiami riboti palyginamieji duomenys (pvz., tik dalis laikotarpių arba nepaaiškinti rodiklių pokyčiai).
	1	Informacija pateikta taip, kad leidžia aiškiai palyginti rezultatus laikui bėgant ir (arba) su kitomis įmonėmis, naudojami nuoseklūs rodikliai ir metodai.
Patikrinamumas	0	Nėra pateikiama duomenų šaltinių, metodikų ar kitų paaiškinimų, leidžiančių patikrinti informacijos pagrįstumą.
	0,5	Pateikiami bendri paaiškinimai ar daliniai šaltiniai, tačiau informacijos patikrinimas yra apsunkintas.
	1	Pateikiami aiškūs duomenų šaltiniai, metodikos, skaičiavimai ar nuorodos, leidžiančios patikrinti pateiktos informacijos patikimumą.
Suprantamumas	0	Informacija pateikta neaiškiai, naudojami nepaaiškinti terminai, tekstas sunkiai suprantamas.
	0,5	Informacija iš dalies suprantama, tačiau trūksta struktūros, paaiškinimų ar vizualinių elementų.
	1	Informacija pateikta aiškiai, struktūruotai ir suprantamai įvairioms suinteresuotosioms šalims, naudojami paaiškinimai, lentelės ar grafikai.

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis Badia ir kt. (2020); Europos Komisijos reglamentu Nr. 2023/2772 (2023); Leitonienė ir Šapkauskiene (2016); Sebrina ir kt. (2022); Pistoni ir kt. (2018)

6 lentelėje išskiriami penki tvarumo informacijos kokybės požymiai – aktualumas, teisingas pateikimas, palyginamumas, patikrinamumas ir suprantamumas. Atliekant dokumentų ir turinio analizę, kiekviena potėmė bus vertinama pagal kokybės požymius. Atsižvelgiant į atskleidžiamos informacijos atitiktį

vertinimo kriterijui, bus skiriami balai 0–1 skalėje, kur 0 reiškia kriterijaus neatitikimą, 0,5 – dalinį atitikimą, o 1 – visišką atitikimą. Kadangi požymiai atspindi skirtingas informacijos kokybės sritis, nėra pagrindo teigti, kad kuris nors iš jų yra svarbesnis už kitus. Dėl šios priežasties, sudarytame kokybės vertinimo indekse visiems kriterijams priskiriamas vienodas svoris. Kokybės požymiais įvertinus atskleistų potemių informaciją, apskaičiuojamas tvarumo informacijos kokybinio turinio vertinimo lygis pagal (1) ir (2) formules. Visiems šiame tyrime apskaičiuojamiems indekso lygio rezultatams interpretuoti taikoma vienoda penkių lygių vertinimo skalė. Reikšmės nuo 0 iki 0,20 rodo prastą atskleidimo lygį, nuo 0,21 iki 0,40 – žemą, nuo 0,41 iki 0,60 – vidutinį, nuo 0,61 iki 0,80 – pakankamą, o nuo 0,81 iki 1,00 – aukštą įmonės tvarumo informacijos atskleidimo lygį (Pivac ir kt., 2017).

3. Tvarumo informacijos atskleidimo kokybės vertinimo tyrimo rezultatai

Siekiant nustatyti AB „Telia Lietuva“, UAB „Tele2“ ir UAB „Bitė Lietuva“ reikšmingų tvarumo temų sąrašą, pirmiausia buvo surinkti įmonių pirminiai dokumentai. Toliau, remiantis įmonių atliktais reikšmingumo vertinimais, analizei atrenkamos tik tos temos, kurios šių įmonių ataskaitose įvardijamos kaip reikšmingos (žr. 7 lentelę).

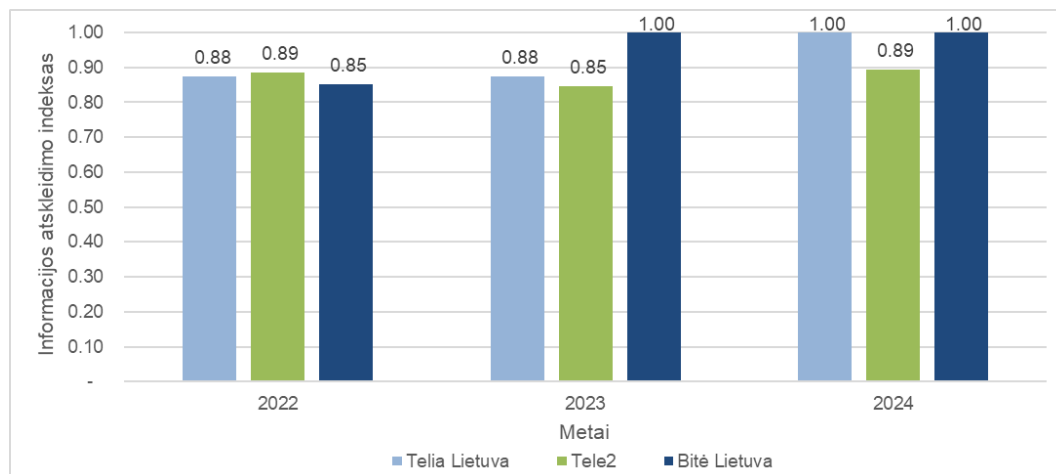
7 lentelė. Elektroninių ryšių įmonių reikšmingų tvarumo temų sąrašas 2022–2024 m. laikotarpiu

Įmonės pavadinimas	AB „Telia Lietuva“			UAB „Tele2“			UAB „Bitė Lietuva“		
Ataskaita rengiama pagal	GRI	GRI	ETAS	GRI	GRI	ETAS	GRI	ETAS	ETAS
Tema / Metai	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Klimato kaita	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Tarša						x			
Vandens ir jūrų ištekliai				x	x	x			
Biologinė įvairovė					x				
Išteklų naudojimas ir žiedinė ekonomika	x	x	x	x	x	x		x	x
Sava darbo jėga	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Vertės grandinės darbuotojai	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Paveikiamos bendruomenės	x	x	x	x	x			x	x
Vartotojai ir galutiniai naudotojai	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Verslo etika	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Iš viso:	7	7	7	8	9	8	5	7	7

Šaltinis: sudaryta autorės

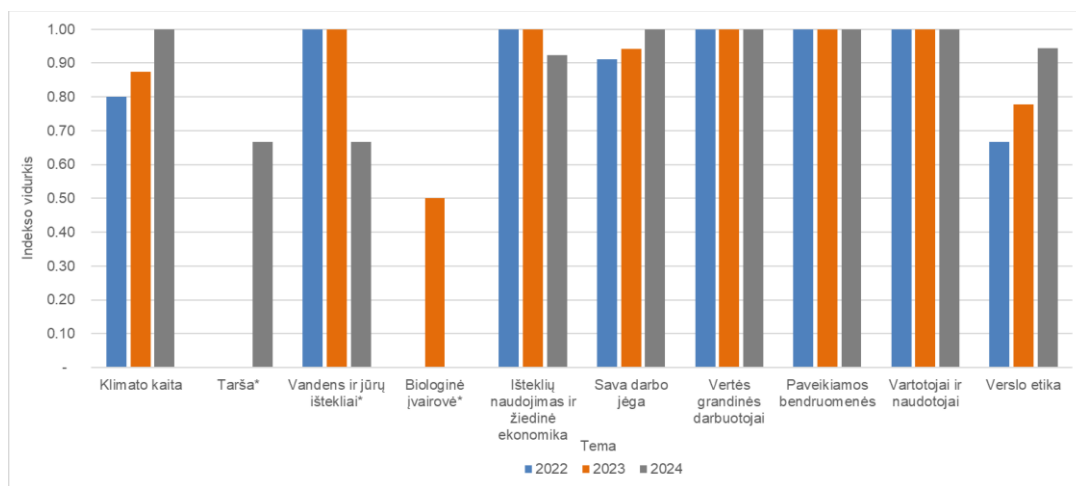
2022–2024 m. laikotarpiu elektroninių ryšių įmonėse reikšmingų temų vertinimas iš esmės nesikeitė. AB „Telia Lietuva“ visais analizuojamais metais identifikavo tas pačias 7 reikšmingas temas, todėl jos reikšmingumo vertinimas pasižymi didžiausiu nuoseklumu. Daugiausia reikšmingų temų per laikotarpį identifikavo UAB „Tele2“ – nuo 8 iki 9 temų, todėl galima teigti, kad ši įmonė vertino platesnį tvarumo klausimų spektrą. UAB „Bitė Lietuva“ 2022 m. išskyrė mažiau temų, tačiau 2023–2024 m. jų skaičius padidėjo iki 7, tai rodo augantį tvarumo aspektų įtraukimą į įmonės ataskaitas. Visos analizuojamos įmonės tiriamuoju laikotarpiu reikšmingomis laikė klimato kaitos, savos darbo jėgos, vertės grandinės darbuotojų, vartotojų ir galutinių naudotojų bei verslo etikos temas. Išteklų naudojimo ir žiedinės ekonomikos tema taip pat vertinama kaip svarbi, tačiau jos reikšmingumas nėra visiškai vienodas. UAB „Bitė Lietuva“ tik 2023 m. šią temą įtraukė į reikšmingų temų sąrašą. Pokytis gali būti siejamas su ataskaitų rengimo perėjimu nuo GRI standartų prie ETAS standartų, kurie daugiau dėmesio skiria išteklių naudojimo efektyvumui, atliekų valdymui ir žiedinės ekonomikos principams. Tokios temos kaip taršos, vandens ir jūrų išteklių bei biologinės įvairovės atskleidžiamos tik UAB „Tele2“ tvarumo ataskaitose. Dėl šios priežasties galima teigti, kad UAB „Tele2“ savo aplinkosaugos poveikį vertina plačiau.

Toliau temos yra detalizuojamos į 49 potemes, kurios vertinamos balais 1 arba 0. Bendrai per trejus metus buvo vertintos 305 potemės, iš kurių įmonės atskleidė 279 potemes. Tai sudaro apie 91 proc. visų vertintų potemių, todėl galima teigti, kad informacijos atskleidimo apimtis yra aukšta. 2022 m. bendras vertintų potemių skaičius buvo 94, 2023 m. – 107, o 2024 m. – 104 potemės. Atskleistų potemių skaičius tuo pačiu laikotarpiu augo nuo 82 potemių 2022 m. iki 97 – 2023 m. ir 100 – 2024 m. Tai reiškia, kad nors 2024 m. vertintų potemių buvo šiek tiek mažiau nei 2023 m., faktiškai atskleistų potemių skaičius padidėjo, todėl galima teigti, kad įmonių atskleidimo apimtis laikotarpio pabaigoje sustiprėjo. Naudojant (1) formulę yra skaičiuojamas tvarumo informacijos atskleidimo indekso lygis (žr. 2 pav.).

2 pav. **Elektroninių ryšių įmonių tvarumo informacijos atskleidimo indekso pokyčiai 2022–2024 m.**
Šaltinis: sudaryta autorės

2 paveiksle matyti, kad 2022–2024 m. laikotarpiu elektroninių ryšių įmonių tvarumo informacijos atskleidimo indekso lygis buvo aukštas, tačiau augimo tempai ir pobūdis tarp įmonių skiriasi. Didžiausi pokyčiai matomi UAB „Bitė Lietuva“ ir AB „Telia Lietuva“ atvejais. AB „Telia Lietuva“ indekso lygis 2022–2023 m. išliko stabilus ir siekė 0,88, o 2024 m. padidėjo iki 1,00. Šį pokytį galėjo lemti pasikeitęs tvarumo informacijos teikimo reglamentavimas pagal ETAS standartus, todėl atskleidžiamos informacijos apimtis labiau struktūruota. Svarbu pažymėti, kad AB „Telia Lietuva“ atveju reikšmingų temų skaičius per visą laikotarpį nesikeitė, todėl galima teigti, kad įmonė nuosekliai gerino atskleidimo kiekį tų pačių temų ribose, o ne plėtė temų apimtį. UAB „Bitė Lietuva“ indekso lygis 2023 m. išaugo nuo 0,85 iki 1,00, o 2024 m. išlieka stabilus. Šiam augimui įtakos galėjo turėti tai, kad įmonė 2023 m. savanoriškai pradėjo rengti tvarumo ataskaitas pagal ETAS standartus ir tai padarė anksčiausiai iš visų analizuojamų įmonių. UAB „Tele2“ tvarumo informacijos atskleidimo indeksas 2022–2024 m. laikotarpiu svyravo ne ženkliai. 2023 m. atskleidžiamos informacijos kiekis sumažėjo, nors tais metais UAB „Tele2“ buvo pasirinkusi atskleisti daugiausiai reikšmingų tvarumo temų. Tai rodo, kad platesnis reikšmingų temų pasirinkimas savaime neužtikrina didesnio informacijos atskleidimo kiekio. Toliau pritaikius (2) formulę skaičiuojamas vidutinis atskleidimo lygis pagal temas (žr. 3 pav.).

*Temos atskleistos tik įmonės UAB „Tele2“

3 pav. Elektroninių ryšių įmonių tvarumo informacijos atskleidimo indekso pagal temas pokyčiai 2022–2024 m.

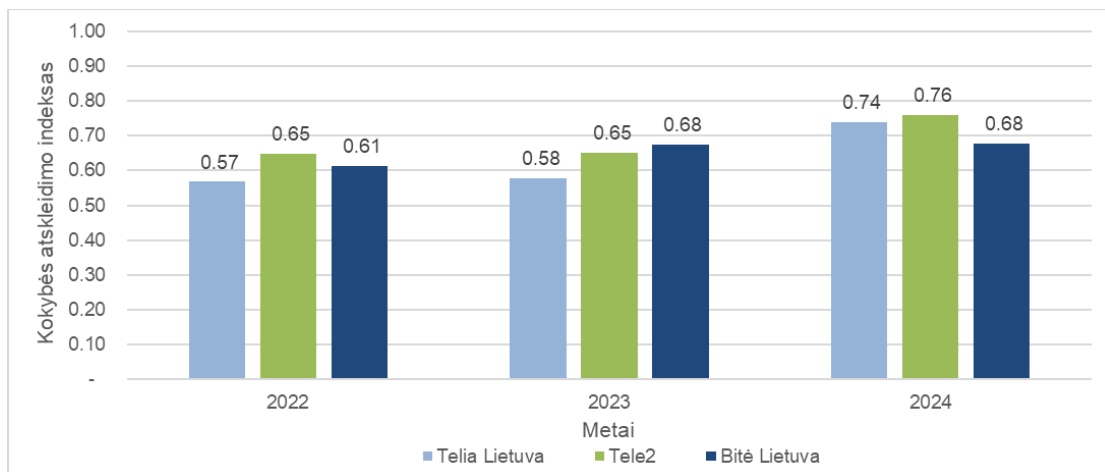
Šaltinis: sudaryta autorės

3 paveiksle matyti, kad analizuojamu laikotarpiu daugumos tvarumo temų atskleidimo lygis viršijo 0,80. Vertinat temų atskleidimą pagal ESG sritis, aukščiausias ir stabiliausias atskleidžiamos informacijos kiekis buvo socialinės atsakomybės srityje. *Vertės grandinės darbuotojų* bei *vartotojų ir galutinių naudotojų* temos visais 2022–2024 m. laikotarpio metais pasiekė maksimalų lygį. Tai reiškia, kad šiomis temomis įmonės pateikė visą pagal vertinimo kriterijus reikalingą informaciją. Nors *paveikiamų bendruomenių* temą irgi atskleidžiama pilnai, svarbu paminėti, jog 2024 metais ją atskleidė tik AB „Telia Lietuva“ ir UAB „Bitė Lietuva“. *Savos darbo jėgos* tema taip pat gerėjo, indekso lygis nuo 0,91 padidėjo 2024 m. iki maksimumo. Todėl galima teigti, kad informacijos kiekis apie darbuotojus analizuojamu laikotarpiu nuosekliai augo.

Aplinkosaugos srities temų informacijos atskleidimo kiekis buvo nevienodas. *Klimato kaitos* tema išsiskyrė nuosekliu informacijos kiekio augimu: 2022 m. indekso lygis siekė 0,80, 2023 m. – 0,88, o 2024 m. padidėjo iki 1,00. *Išteklių naudojimo ir žiedinės ekonomikos* tema 2022–2023 m. taip pat buvo atskleista maksimaliai, tačiau 2024 m. indeksas sumažėjo iki 0,92. Tai rodo, kad 2024 m. šia tema buvo pateikta ne žymiai mažiau vertintos informacijos nei ankstesniais metais. *Taršos*, *vandens ir jūrų išteklių* bei *biologinės įvairovės* temos išsiskiria tuo, kad jas tiriamuoju laikotarpiu atskleidė tik UAB „Tele2“, todėl šių temų indekso lygis parodo vienos įmonės informacijos atskleidimo kiekį, o ne sektoriaus bendrą tendenciją. Taršos tema 2024 m. siekė 0,67, o biologinės įvairovės tema 2023 m. – 0,50. Šie rezultatai rodo, kad šiomis temomis buvo atskleista tik dalis vertintos informacijos. Vandens ir jūrų išteklių tema taip pat pasižymėjo nevienodu informacijos atskleidimo kiekiu. 2022–2023 m. indekso lygis siekė maksimumą, tačiau 2024 m. sumažėjo iki 0,67. Tai rodo, kad nors kai kuriais metais ši tema buvo atskleista pilnai, 2024 m. pateiktos informacijos kiekis buvo mažesnis.

Valdysenos srityje *verslo etikos* temos informacijos atskleidimo indekso lygis nuosekliai augo. Nors ši tema nepasiekė maksimalaus lygio, augimo tendencija rodo, kad įmonės kasmet pateikė vis daugiau informacijos apie verslo etikos, korupcijos ir atsakingos veiklos aspektus.

Toliau pirminiai dokumentai yra analizuojami remiantis tvarumo informacijos kokybinio turinio vertinimo indekse nustatytais penkiais kokybės požymiais: aktualumu, teisingu pateikimu, palyginamumu, patikrinamumu ir suprantamumu (žr. 6 lentelę). Kriterijai įvertinami 0–1 balų skalėje, kur 0 reiškia kriterijaus neatitikimą, 0,5 – iš dalies atitinka kriterijų, o 1 – visišką atitikimą. Pritaikius (1) formulę yra skaičiuojamas elektroninių ryšių įmonių turinio kokybės atskleidimo indekso lygis (žr. 4 pav.).

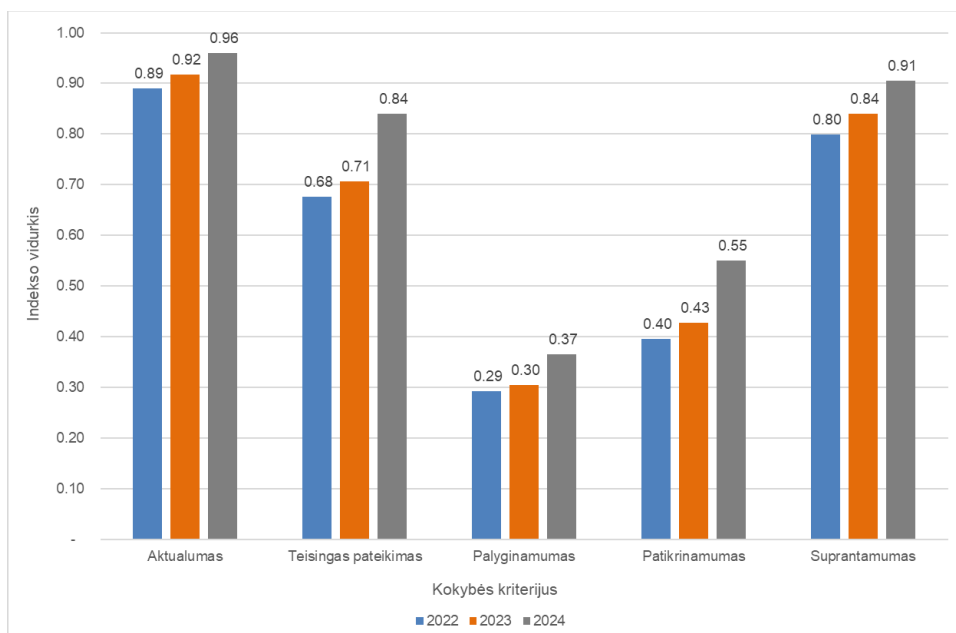

4 pav. **Elektroninių ryšių įmonių tvarumo informacijos kokybės indekso pokyčiai 2022–2024 m.**

Šaltinis: sudaryta autorės

4 paveiksle galima pamatyti, jog 2022–2024 m. elektroninių ryšių įmonių kokybės atskleidimo indekso lygio vidurkis didėjo: 2022 m. jis siekė 0,61, 2023 m. – 0,64, o 2024 m. – 0,73. Tai rodo bendrą informacijos atskleidimo kokybės gerėjimo tendenciją sektoriuje, o įmonių rezultatai daugiausia svyravo tarp vidutinio ir pakankamo lygio. Tiriomojo laikotarpio pradžioje UAB „Tele2“ pasižymėjo santykinai aukštesne turinio kokybės atskleidimo praktika, o AB „Telia Lietuva“ pagal vertinamus kriterijus atsiliko nuo kitų analizuojamų įmonių. 2023 m. didžiausią pokytį turėjo UAB „Bitė Lietuva“, kurios ataskaitų kokybės lygis augimo nuo 0,61 iki 0,68. Atskleidimo lygio augimą galėjo lemti ne vien savanoriškas įmonės siekis didinti tvarumo ataskaitų kokybę, bet ir ETAS standartų taikymas, kuris numato aiškesnius, detalesnius ir labiau struktūruotus informacijos atskleidimo reikalavimus. Panaši tendencija pastebima ir 2024 m., kai AB „Telia Lietuva“ ir UAB „Tele2“ pradėjo rengti tvarumo ataskaitas pagal ETAS standarto reikalavimus. Abiejų įmonių kokybės atskleidimo indekso lygis išaugo. Nors 2024 m. aukščiausią kokybės indeksą pasiekė UAB „Tele2“, didžiausias santykinis pagerėjimas nustatytas AB „Telia Lietuva“ atveju. Tai rodo, kad AB „Telia Lietuva“ kokybės požiūriu 2024 m. priartėjo prie UAB „Tele2“, nors 2022–2023 m. jos rezultatai buvo žemiausi. Tuo tarpu UAB „Bitė Lietuva“ 2024 m. tvarumo ataskaitų kokybė nesikeitė. Toliau naudojant (2) formulę skaičiuojamas turinio kokybės atskleidimo indekso lygis pagal kokybės kriterijus (žr. 5 pav.).

5 paveiksle matyti, jog 2022–2024 m. laikotarpiu stebima nuosekli visų analizuojamų kokybinių požymių gerėjimo tendencija, tačiau atskirų kriterijų dinamika nebuvo vienoda. Tiriamuoju laikotarpiu aukščiausi įverčiai nustatyti aktualumo ir suprantamumo kriterijams. *Aktualumo* kriterijaus lygis jau 2022 m. buvo vertinamas kaip aukštas, todėl įmonių pateikiama informacija tiesiogiai susijusi su reikšmingomis tvarumo temomis, aiškiai atspindi įmonių veiklą ir suinteresuotųjų šalių poreikius. Tolesnis kriterijaus didėjimas gali būti vertinamas kaip kokybės palaikymo ir nuoseklaus ataskaitų tobulinimo požymis. *Suprantamumo* kriterijus 2022 m. siekė 0,80, o 2024 m. padidėjo iki 0,91, todėl galima teigti, kad tvarumo informacija buvo pateikiama vis aiškiau, struktūručiau ir lengviau suprantama. Tai svarbu, nes net ir išsami informacija turi mažesnę vertę, jeigu ji nėra aiškiai pateikta ataskaitų naudotojams. Teisingo pateikimo kriterijaus rezultatai 2022–2023 m. buvo pakankamo lygio, tačiau kokybė ženkliai žemesnė nei aktualumo ar suprantamumo kriterijų, todėl tvarumo ataskaitų turinys iš pradžių buvo labiau orientuotas į temos paminėjimą ir aiškų pateikimą, o ne į visapusiškai pagrįstą informaciją. 2024 m. pastebimas reikšmingas teisingo pateikimo kriterijaus pagerėjimas, kuomet kokybės kriterijus pasiekė aukštą lygį. Įmonės savo tvarumo ataskaitose pateikė tikslesnę, labiau subalansuotą informaciją.

5 pav. Turinio kokybės atskleidimo indekso pagal kokybės kriterijus pokyčiai 2022–2024 m.

Šaltinis: sudaryta autorės

Vis dėlto palyginamumo ir patikrinamumo kriterijai išlieka pagrindiniai kokybės trūkumai. *Palyginamumo* kriterijaus indekso lygis išliko žemas, nors nežymiai augo 2024m. nuo 0,29 iki 0,37. Tai rodo, kad įmonių tvarumo informacijoje vis dar trūksta palyginamos informacijos, kuri leistų patogiai lyginti informaciją tarp įmonių ir skirtingų metų. *Patikrinamumo* kriterijaus lygis analizuojamu laikotarpiu gerėjo, tačiau išliko vidutinis. 2023 m. patikrinamumo srityje esminių pokyčių dar nebuvo pasiekta, o informacijos pagrindimo, šaltinių atskleidimo ar duomenų patikimumo užtikrinimo praktikos išliko gana ribotos. Ryškesnis pagerėjimas fiksuojamas 2024 m., kai patikrinamumo kriterijaus lygis padidėjo iki 0,55. Dėl šios priežasties, dalyje tvarumo ataskaitų vis dar trūksta aiškių metodikų, duomenų šaltinių, nuorodų į dokumentus. Toliau tikslinga detaliau įvertinti tvarumo temas pagal kokybės kriterijus (žr. 8 lentelę).

8 lentelė. Elektroninių ryšių įmonių tvarumo informacijos kokybės indeksas pagal kokybės kriterijus

Tema	Aktualumas	Teisingas pateikimas	Palyginamumas	Patikrinamumas	Suprantamumas
AB „Telia Lietuva“	0,91	0,69	0,30	0,42	0,85
Klimato kaita	0,96	0,77	0,50	0,50	0,85
Išteklių naudojimas ir žiedinė ekonomika	0,92	0,63	0,42	0,42	0,79
Sava darbo jėga	0,91	0,71	0,33	0,34	0,84
Vertės grandinės darbuotojai	0,83	0,58	0,00	0,67	0,67
Paveikiamos bendruomenės	1,00	0,50	0,25	0,33	1,00
Vartotojai ir naudotojai	0,67	0,67	0,08	0,50	0,75
Verslo etika	0,93	0,75	0,18	0,39	0,96
UAB „Tele2“	0,92	0,78	0,38	0,55	0,81
Klimato kaita	1,00	1,00	0,65	0,73	0,65
Tarša	1,00	1,00	0,00	0,50	1,00
Vandens ir jūrų ištekliai	0,88	0,63	0,25	0,38	1,00
Biologinė įvairovė	1,00	0,50	0,00	0,50	1,00
Išteklių naudojimas ir žiedinė ekonomika	0,91	0,73	0,41	0,56	0,82
Sava darbo jėga	0,89	0,73	0,53	0,48	0,89
Vertės grandinės darbuotojai	1,00	1,00	0,00	0,75	0,67

Tema	Aktualumas	Teisingas pateikimas	Palyginamumas	Patikrinamumas	Suprantamumas
Paveikiamos bendruomenės	1,00	1,00	0,50	0,50	0,50
Vartotojai ir naudotojai	0,92	0,83	0,17	0,50	0,58
Verslo etika	0,88	0,65	0,12	0,58	0,85
UAB „Bitė Lietuva“	0,94	0,76	0,29	0,42	0,89
Klimato kaita	0,94	0,88	0,66	0,72	0,78
Išteklių naudojimas ir žiedinė ekonomika	0,90	0,65	0,30	0,30	0,80
Sava darbo jėga	0,99	0,86	0,38	0,35	0,99
Vertės grandinės darbuotojai	0,67	0,50	0,00	0,50	0,92
Paveikiamos bendruomenės	1,00	0,50	0,00	0,50	1,00
Vartotojai ir naudotojai	0,92	0,67	0,00	0,42	0,83
Verslo etika	0,97	0,69	0,00	0,28	0,84

Šaltinis: sudaryta autorės

Kokybiškiausiai atskleidžiama tema yra *klimato kaitos* dėl elektroninių ryšių sektoriaus specifikos. Įmonių tinklo veikla, duomenų perdavimo infrastruktūra tiesiogiai susijusios su energijos vartojimu bei šiltnamio efektą sukeliančių dujų (toliau – ŠESD) emisijomis. Dėl šios priežasties, tvarumo atskaitose stipriausiai atskleidžiamos energijos vartojimo ir ŠESD emisijų potėmės, o jose pateikiami konkretūs kiekybiniai rodikliai, kelerių metų dinamika ir vertinimo metodikos paaiškinimai. Tai leidžia ne tik įvertinti įmonių poveikį klimatui, bet ir stebėti jų pažangą mažinant emisijas. Silpniau atskleidžiamos vidinės anglies kainodaros ir su klimatu susijusios rizikos finansinio poveikio potėmės. AB „Telia Lietuva“ ir UAB „Bitė Lietuva“ pateikia labai trumpą ir formaliai pakankamą informaciją, jog vidinės anglies kainodaros modelio netaiko. Toks atskleidimas yra aiškus ir neklaidinantis, todėl pagal teisingo pateikimo ir suprantamumo kriterijus gali būti vertinamas teigiamai. Tačiau jo analitinė vertė yra ribota, nes nėra paaiškinama, ar anglies kainodara buvo svarstyta, kodėl ji netaikoma, ar planuojama ateityje. UAB „Tele2“ ir UAB „Bitė Lietuva“ dalį informacijos pateikia tik grupės lygmeniu, todėl ne visada aiškiai matoma Lietuvos rinkos situacija.

Išteklių naudojimo ir žiedinės ekonomikos tema taip pat yra reikšminga visoms įmonėms, nes ji susijusi su elektroninės įrangos gyvavimo ciklu, tinklo įrangos pernaudojimu, atnaujintų telefonų pardavimu, atliekų rūšiavimu ir perdirbimu. AB „Telia Lietuva“ ir UAB „Tele2“ aiškiau atskleidžia žiedinės ekonomikos politiką ir tikslus, o UAB „Bitė Lietuva“ išsiskiria praktiniu įrenginių nuomos, grąžinimo ir atnaujinimo modeliu. Geriau pateikiama informacija apie atliekų tvarkymą ir išteklių atgavimą, silpniausia dalis išlieka išteklių įvediniai, nes įmonės retai paaiškina, kokios medžiagos ar įranga patenka į veiklą. Dėl to sunku įvertinti, ar žiedinės ekonomikos veiksmai iš tikrųjų mažina pirminių išteklių poreikį.

Taršos, vandens ir jūrų išteklių bei biologinės įvairovės temos atskleidžiamos tik UAB „Tele2“ tvarumo ataskaitose. Taršos tema UAB „Tele2“ atveju siejama su tiekimo grandinės ir produktų sudėties kontrole, kas sektoriuje yra aktualu dėl elektroninės įrangos, komponentų, baterijų ir cheminių medžiagų. Vandens tema taip pat pateikiama per rizikos vertinimą, tiekėjų valdymą ir vandens naudojimo stebėseną, tačiau naujausioje informacijoje labiau dominuoja valdymo aprašymas, o ne vartojimo rodikliai. 2023 m. UAB „Tele2“ atliko biologinės įvairovės rizikos vertinimą siekiant nustatyti infrastruktūros stovėjimą arti pažeidžiamos biologinės įvairovės buveinių. Vertinimo rezultatai nenustatė veiklos poveikio, rizikų ar galimybių, kurios pagrįstų biologinės įvairovės temos įtraukimą į 2024 metų tvarumo informacijos atskleidimą.

Savo darbo jėgos tema yra viena išsamiausių socialinės sritys temų. Įmonės aptaria darbuotojų politiką, darbo sąlygas, įvairovę, mokymus, darbuotojų saugą ir sveikatą, atlygio klausimus bei žmogaus teises. UAB „Tele2“ išsiskiria plačiausiu ir labiausiai subalansuotu atskleidimu, nes apima daugiau potemių,

įskaitant darbo užmokestį, neįgalųjų įtrauktį, darbo ir asmeninio gyvenimo balansą bei nesamdomus darbuotojus. UAB „Bitė Lietuva“ pateikia daug aktualios ir aiškos informacijos, tačiau jos patikrinamumą riboja konkrečių įrodymų ir rezultatų trūkumas, o AB „Telia Lietuva“ kai kurias potemes atskleidžia siauriau. Bendra problema išlieka ta, kad įmonės dažnai nurodo skundų ar pranešimų kanalus, bet retai parodo, kiek jie veiksmingi.

Vertės grandinės darbuotojų tema yra aktuali visoms įmonėms, tačiau jos palyginamumas yra silpnas. Įmonės daugiausia remiasi tiekėjų elgesio kodeksais, žmogaus teisių principais, auditais ir patikros procedūromis. UAB „Tele2“ aiškiau susieja politikas, veiksmus, tikslus ir tiekėjų tvarumo programą, AB „Telia Lietuva“ pateikia tiekėjų neatitikčių ir jų sprendimo pavyzdžių, o UAB „Bitė Lietuva“ labiau apsiriboja bazinės valdymo sistemos aprašymu. Didžiausias trūkumas yra tai, kad apie vertės grandinės darbuotojus dažniausiai kalbama netiesiogiai, per tiekėjų valdymą, bet neatskleidžiama pačių darbuotojų patirtis, skundų kanalų naudojimas ar jų veiksmingumas.

Paveikiamų bendruomenių tema atskleidžiama nevienodai, nors jos aktualumas elektroninių ryšių sektoriuje yra aiškus dėl skaitmeninės įtraukties ir ryšio paslaugų prieinamumo. AB „Telia Lietuva“ šią temą sieja su vaikų, senjorų ir smulkių bei vidutinių įmonių skaitmeninių gebėjimų stiprinimu, taip pat pateikia tam tikrus pažangos rodiklius. UAB „Bitė Lietuva“ daugiau dėmesio skiria žmonių su negalia įtraukčiai ir paslaugų prieinamumui, pavyzdžiui, gestų kalbos vertimo paslaugai ir dokumentų pritaikymui ekrano skaitytuvams. Vis dėlto abiem atvejais dažniau parodoma veiklos apimtis ar finansinis įsipareigojimas, bet nepakankamai pagrindžiamas realus poveikis bendruomenių gyvenimo kokybei.

Vartotojų ir galutinių naudotojų tema susijusi su privatumu, asmens duomenų apsauga, kibernetiniu saugumu, paslaugų patikimumu ir klientų aptarnavimu. UAB „Tele2“ pateikia plačiausią atskleidimą, nes aptaria politikas, vartotojų įtraukimo kanalus, rizikas, veiksmus, tikslus ir pažangos rodiklius, tačiau dalis informacijos yra grupės lygmens ir išskaidyta. AB „Telia Lietuva“ pateikia siauresnį, bet aiškesnį Lietuvos veiklai pritaiktą atskleidimą, ypač privatumo, duomenų apsaugos ir paslaugų tęstinumo srityse. UAB „Bitė Lietuva“ pateikia pagrindinę informaciją apie politikas, klientų aptarnavimo kanalus ir pažeidimų pranešimo sistemą, tačiau trūksta duomenų apie skundų pobūdį, nagrinėjimo terminus ir sprendimo rezultatus.

Verslo etikos tema visose įmonėse yra aktuali ir gana aiškiai pateikta, tačiau jos kokybę riboja konkretumo ir palyginamumo trūkumas. Įmonės atskleidžia elgesio kodeksus, antikorupecines priemones, pranešimų apie pažeidimus sistemas, tiekėjų valdymo principus, politinės veiklos nuostatas ir mokėjimų praktiką. AB „Telia Lietuva“ išsiskiria struktūruotu Lietuvos lygmens etikos ir tiekėjų valdymo atskleidimu, UAB „Tele2“ pateikia naudingų duomenų apie mokymus, pranešimų sistemą ir lobizmo išlaidas, o UAB „Bitė Lietuva“ aiškiai aprašo politikas ir korupcijos incidentų nebuvimą. Vis dėlto verslo etikos informacija dažnai lieka aprašomoji, nes trūksta gautų pranešimų nagrinėjimo rezultatų, antikorupecinių mokymų detalizavimo, tiekėjų patikrų rezultatų, kelerių metų duomenų ir aiškesnio ryšio su Lietuvos veikla.

Apibendrinant galima teigti, kad 2022–2024 m. elektroninių ryšių įmonių tvarumo informacijos atskleidimas kiekybiniu požiūriu buvo aukštas, tačiau kokybinis informacijos lygis augo lėčiau. Pagal informacijos atskleidimo kiekį geriausi rezultatai pasiekti 2024 m., kai AB „Telia Lietuva“ ir UAB „Bitė Lietuva“ pasiekė maksimalų indekso lygį, o UAB „Tele2“ išliko labai aukštame lygyje. Tai rodo, kad ETAS standartų taikymas prisidėjo prie išsamesnio ir labiau struktūruoto tvarumo informacijos pateikimo. Vis dėlto 2023 m. UAB „Tele2“ atvejis parodė, kad platesnis reikšmingų temų sąrašas nebūtinai reiškia didesnį atskleidimo kiekį. Atskleidimo apimtis plačiausia buvo socialinės atsakomybės temose, ypač susijusios su darbuotojais, vartotojais ir vertės grandinės darbuotojais. Klimato kaitos temos atskleidimas taip pat nuosekliai gerėjo ir 2024 m. pasiekė maksimalų lygį. Tuo tarpu taršos, vandens ir jūrų išteklių bei biologinės įvairovės temos buvo fragmentiškos, nes jas atskleidė tik UAB „Tele2“. Kokybės požiūriu geriausiai įvertinti aktualumo ir suprantamumo kriterijai, o silpniausios sritys išliko palyginamumas ir patikrinamumas. Tai rodo, kad įmonės pateikia daug svarbios ir aiškos

informacijos, tačiau vis dar trūksta rodiklių, metodinių paaiškinimų, kelių metų duomenų ir konkrečių rezultatų, leidžiančių palyginti įmones tarpusavyje.

Tyrimo apribojimai

Vienas iš pagrindinių tyrimo apribojimų susijęs su tuo, kad UAB „Tele2“ ir UAB „Bitė Lietuva“ tvarumo ataskaitos rengiamos patronuojančių įmonių. Dėl šios priežasties ataskaitose informacija dažnai yra pateikiama visos grupės mastu ir ne visada tiksliai atspindi Lietuvos rinkoje veikiančios įmonės veiklą, poveikius bei rezultatus. Tai gali riboti duomenų tikslumą ir palyginamumą tarp analizuojamų įmonių, be to, pagerinti atskleidimo rezultatus.

Taip pat svarbu pažymėti, kad analizuojamu laikotarpiu dalis tvarumo ataskaitų buvo rengiamos ne pagal ETAS standartus, todėl jose galėjo trūkti tam tikrų reikalaujamų atskleidimų arba informacija buvo pateikiama kitokia struktūra ir apimtimi. Dėl šios priežasties, kai kurių potemių identifikavimas ir vertinimas galėjo būti apsunkintas, o atskleidimo lygio bei kokybės įverčiai mažiau palyginami su 2024 m. ataskaitomis, parengtomis pagal vienodus reikalavimus.

Tyrimo apribojimu taip pat laikytinas vertinimo subjektyvumas. Nors tyrime taikomi iš anksto nustatyti tvarumo informacijos atskleidimo kokybės kriterijai ir balų skyrimo logika, kokybės vertinimas neišvengiamai turi tyrėjo interpretacijos elementą. Vertinant aktualumą, teisingą pateikimą, suprantamumą, palyginamumą ir patikrinamumą, reikia spręsti, kiek pateikta informacija yra pakankamai išsami, konkreti ir pagrįsta. Todėl skirtingi tyrėjai, taikydami tuos pačius kriterijus, tam tikrais atvejais galėtų skirti nevienodus balus.

Išvados

1. Tvarumo ataskaitos tapo svarbia įmonių skaidrumo, atskaitomybės ir legitimumo užtikrinimo priemone. Didėjant suinteresuotųjų šalių lūkesčiams, vien savanoriško informacijos atskleidimo nebepakanka, todėl vis didesnę reikšmę įgauna reglamentavimas. Europos Sąjungoje pereinama prie tvarumo informacijos atskleidimo pagal ETAS standartą, kuriuo įmonės turi vertinti ne tik savo poveikį aplinkai ir visuomenei, bet ir tai, kaip tvarumo veiksniai gali paveikti pačios įmonės veiklą, finansinę būklę bei plėtros galimybes. Tai sudaro sąlygas išsamiu įvertinti tiek įmonės atsakomybę, tiek su tvarumu susijusias rizikas ir galimybes. Tvarumo atskaitomybėje taip pat plačiai taikomi GRI standartai, kurie orientuoti į platų suinteresuotųjų šalių ratą ir daugiausia dėmesio skiria įmonės daromam poveikiui žmonėms, aplinkai ir visuomenei.

2. AB „Telia Lietuva“, UAB „Tele2“ ir UAB „Bitė Lietuva“ tvarumo ataskaitų analizės metu nustatyta, kad 2022–2024 m. laikotarpiu tvarumo informacijos atskleidimo apimtis buvo aukšta. Visos trys įmonės nuosekliai atskleidė pagrindines elektroninių ryšių sektoriui aktualias temas: klimato kaitą, savą darbo jėgą, vertės grandinės darbuotojus, vartotojus ir galutinius naudotojus bei verslo etiką. Pagal atskleidžiamų temų skaičių plačiausią tvarumo temų spektrą pateikė UAB „Tele2“, kuri 2022–2024 m. identifikavo nuo 8 iki 9 reikšmingų temų. AB „Telia Lietuva“ visais metais išlaikė stabilų 7 reikšmingų temų sąrašą, o UAB „Bitė Lietuva“ nuo 2023 m. išplėtė atskleidžiamų temų skaičių nuo 5 iki 7. 2024 m. aukščiausią informacijos atskleidimo indekso lygį pasiekė AB „Telia Lietuva“ ir UAB „Bitė Lietuva“, kurių indeksas siekė 1,00, o UAB „Tele2“ išliko aukštame lygyje – 0,89. Tai leidžia teigti, kad tvarumo informacijos apimtis nagrinėjamu laikotarpiu didėjo, ypač pradėjus taikyti ETAS standartus.

3. Įvertinus tvarumo informacijos kokybę pagal aktualumo, teisingo pateikimo, palyginamumo, patikrinamumo ir suprantamumo kriterijus nustatyta, kad 2022–2024 m. laikotarpiu visų trijų įmonių informacijos kokybė gerėjo, tačiau aukščiausio lygio nepasiekė nė viena įmonė. 2024 m. geriausią kokybės indekso lygį turėjo UAB „Tele2“ – 0,76, tada AB „Telia Lietuva“ – 0,74, o UAB „Bitė Lietuva“ išliko ties 0,68. Aukščiausiai įvertinti aktualumo ir suprantamumo kriterijai. Tai reiškia, kad įmonės dažniausiai pateikė informaciją apie reikšmingas tvarumo temas, o ataskaitų turinys buvo gana aiškus, struktūruotas ir suprantamas ataskaitų naudotojams. Taip pat didėjo teisingo pateikimo kriterijaus reikšmė, o tai rodo, kad įmonės vis dažniau pateikė tikslesnę, nuoseklesnę ir labiau

subalansuotą informaciją. Vis dėlto silpniausiai įvertinti palyginamumo ir patikrinamumo kriterijai. Tai reiškia, kad įmonių ataskaitose vis dar trūksta vienodų rodiklių, kelių metų duomenų, metodinių paaiškinimų, aiškių šaltinių ir konkrečių rezultatų, kurie leistų lengviau palyginti įmones tarpusavyje bei patikrinti pateiktą informaciją.

4. Ateityje būtų tikslinga pakartoti tyrimą vertinant naujesnes tvarumo ataskaitas, ruoštas pagal ETAS standartų reikalavimus. Tai leistų įvertinti, ar įmonėms įgyjant daugiau praktinės patirties, gerėja tvarumo informacijos atskleidimo kokybė. Tyrime taikyta metodika taip pat galėtų būti naudojama kaip pagrindas kitų sektorių tvarumo informacijos vertinimui, nes ji sudaro galimybę sistemiskai įvertinti ne tik tvarumo temų atskleidimo faktą, bet ir pateiktos informacijos kokybę. Be to, analizuojamos potėmės gali būti koreguojamos atsižvelgiant į konkretaus sektoriaus specifiką, tyrimo tikslą ir įmonių atskleidžiamos informacijos pobūdį.

5. Tyrimo rezultatai sudaro pagrindą tolesniam reikšmingų tvarumo temų vertinimui Lietuvos elektroninių ryšių sektoriuje. Šiame tyrime buvo analizuojama, kokias temas pačios įmonės identifikuoja kaip reikšmingas ir kaip jas atskleidžia tvarumo ataskaitose, tačiau ateities tyrimuose būtų tikslinga išsamiau nagrinėti, kokie veiksniai lemia skirtingą reikšmingų temų apimtį.

6. Rekomenduojama Lietuvos elektroninių ryšių įmonėms „UAB „Tele2“, UAB „Bitė Lietuva“ tvarumo informaciją atskleisti atskirai nuo patronuojančiosios įmonės. Tai sudarytų sąlygas suinteresuotosioms šalims tiksliau įvertinti kiekvienos įmonės veiklą ir poveikį aplinkosaugos, socialinės atsakomybės bei valdysenos srityse.

Literatūra

Abukari, A. ir Abdul-Hamid, I.K. (2018). Corporate social responsibility reporting in the telecommunications sector in Ghana. *International Journal of Corporate Social Responsibility*, 3, 2. <https://doi.org/10.1186/s40991-017-0025-9>

Agudelo, L.M.A., Johannsdottir, L. ir Davidsdottir, B. (2019). A literature review of the history and evolution of corporate social responsibility. *International Journal of Corporate Social Responsibility*, 4, 1. <https://doi.org/10.1186/s40991-018-0039-y>

Anton, C.E., Baba, C.M. ir Bucsoiu, O.A. (2025). Perspectives on integrating risk management and sustainability for financial performance: A systematic literature review. *Sustainability*, 17(8), 3456. <https://doi.org/10.3390/su17083456>

Arli, D., Esch, V.P., Northey, G., Lee, M.S.W. ir Dimitriu, R. (2019). Hypocrisy, skepticism, and reputation: The mediating role of corporate social responsibility. *Marketing Intelligence & Planning*, 37(6), 706–720. <https://doi.org/10.1108/MIP-10-2018-0434>

Badia, F., Bracci, E. ir Tallaki, M. (2020). Quality and diffusion of social and sustainability reporting in Italian public utility companies. *Sustainability*, 12(11), 4525. <https://doi.org/10.3390/su12114525>

Baldini, G., Cerutti, I. ir Chountala, C. (2024). *Identifying Common Indicators for Measuring the Environmental Footprint of Electronic Communications Networks (ECNs) for the Provision of Electronic Communications Services (ECSS)*. Publications Office of the European Union. <https://doi.org/10.2760/093662>

Barker, R. (2025). Corporate sustainability reporting. *Journal of Accounting and Public Policy*, 49, 107280. <https://doi.org/10.1016/j.jaccpubpol.2024.107280>

Brammer, S. ir Pavelin, S. (2004). Building a good reputation. *European Management Journal*, 22(6), 704–713. <https://doi.org/10.1016/j.emj.2004.09.033>

Buallay, A. ir Marri, Al. M. (2022). Sustainability disclosure and its impact on telecommunication and information technology sectors' performance: worldwide evidence. *International Journal of Emergency Services*, 11(3), 379–395. <https://doi.org/10.1108/IJES-08-2021-0054>

Campra, M., Esposito, P. ir Lombardi, R. (2020). The engagement of stakeholders in nonfinancial reporting: New information-pressure, stimuli, inertia, under short-termism in the banking industry. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 27(3), 1436–1444. <https://doi.org/10.1002/csr.1896>

- Christensen, D.M. (2016). Corporate accountability reporting and high-profile misconduct. *The Accounting Review*, 91(2), 377–399. Prieiga per <https://www.jstor.org/stable/43867616>
- Crane, A. ir Glozer, S. (2016). Researching corporate social responsibility communication: Themes, opportunities and challenges. *Journal of Management Studies*, 53(7), 1223–1252. <https://doi.org/10.1111/joms.12196>
- Elving, W.J. (2013). Scepticism and corporate social responsibility communications: The influence of fit and reputation. *Journal of Marketing Communications*, 19(4), 277–292. <https://doi.org/10.1080/13527266.2011.631569>
- Europos Komisijos 2023 m. liepos 31 d. deleguotasis reglamentas (ES) 2023/2772, kuriuo Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/34/ES papildoma tvarumo atskaitomybės standartais. *Europos Sąjungos oficialus leidinys*, L serija. Prieiga per http://data.europa.eu/eli/reg_del/2023/2772/oj
- Europos Parlamento ir Tarybos 2014 m. spalio 22 d. direktyva 2014/95/ES, kuria iš dalies keičiamos Direktyvos 2013/34/ES nuostatos dėl tam tikrų didžiųjų įmonių ir grupių nefinansinės ir įvairovės informacijos atskleidimo. *Europos Sąjungos oficialus leidinys*, L330/1. Prieiga per <http://data.europa.eu/eli/dir/2014/95/oj>
- Europos Parlamento ir Tarybos 2022 m. gruodžio 14 d. direktyva (ES) 2022/2464, kuria iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 537/2014, Direktyva 2004/109/EB, Direktyva 2006/43/EB ir Direktyva 2013/34/ES dėl įmonių informacijos apie tvarumą teikimo. *Europos Sąjungos oficialus leidinys*, L322/15. Prieiga per <http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2464/oj>
- Europos Parlamento ir Tarybos 2025 m. balandžio 14 d. direktyva (ES) 2025/794, kuria iš dalies keičiamos direktyvos (ES), Nr. 2022/2464 ir (ES) 2024/1760, kiek tai susiję su datomis, nuo kurių valstybės narės turi taikyti tam tikrus įmonių informacijos apie tvarumą teikimo ir įmonių tvarumo išsamaus patikrinimo reikalavimus. *Europos Sąjungos oficialus leidinys*, L serija. Prieiga per <http://data.europa.eu/eli/dir/2025/794/oj>
- Europos Parlamento ir Tarybos 2026 m. vasario 24 d. direktyva (ES) 2026/470, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2006/43/EB, 2013/34/ES, (ES) 2022/2464 ir (ES) 2024/1760, kiek tai susiję su tam tikrais įmonių tvarumo atskaitomybės reikalavimais ir tam tikrais įmonių tvarumo išsamaus patikrinimo reikalavimais. *Europos Sąjungos oficialus leidinys*, L serija. Prieiga per <http://data.europa.eu/eli/dir/2026/470/oj>
- Freeman, E. (1984). *Strategic Management: A Stakeholder Approach*. Cambridge University Press.
- Ghosh, K. (2018). How and when do employees identify with their organization? Perceived CSR, first party (in) justice, and organizational (mis)trust at workplace. *Personnel Review*, 47(5), 1152–1171. <https://doi.org/10.1108/PR-08-2017-0237>
- Global Sustainability Standards Board & European Financial Reporting Advisory Group (2024). *GRI-ESRS Interoperability Index*. Prieiga per <https://www.globalreporting.org/media/qzmoeixv/esrs-gri-interoperability-index-november-2024.pdf>
- Global Sustainability Standards Board (2021). *Consolidated Set of the GRI Standards 2021*. Prieiga per <https://www.globalreporting.org/how-to-use-the-gri-standards/gri-standards-english-language/>
- KPMG International. (2024). *The Move to Mandatory Reporting: Survey of Sustainability Reporting 2024*. Prieiga per <https://kpmg.com/dk/en/home/insights/2024/11/survey-of-sustainability-reporting-2024.html>
- Krysiak, F.C. (2009). Risk management as a tool for sustainability. *Journal of Business Ethics*, 85(3), 483–492. Prieiga per <http://www.jstor.org/stable/27735196>
- Leitonienė, Š. ir Šapkauskienė, A. (2016). Information disclosure in corporate social responsibility reports: The case of Lithuanian companies. *Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości*, 88(144), 73–85. Prieiga per <https://www.lituanistika.lt/content/72786>
- León, R. ir Salesa, A. (2024). Is sustainability reporting disclosing what is relevant? Assessing materiality accuracy in the Spanish telecommunication industry. *Environment, Development and Sustainability*, 26, 21433–21460. <https://doi.org/10.1007/s10668-023-03537-x>
- Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnyba. (2025). *Elektroninių ryšių rinka 2025 m. III ketvirtis Nr. (73.11Mr) LD-1048*. Prieiga per <https://rrt.lt/tyrimai-ir-analize/elektroniniu-rysiu-ketvirtine-ataskaita-2025-m-iii-ketvirtis>
- Lietuvos Respublikos Seimas. (1999). *Lietuvos Respublikos finansinių ataskaitų audito ir kitų užtikrinimo paslaugų įstatymas*, Nr. VIII-1227. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.9845F775C518/asr>

Lietuvos Respublikos Seimas. (2024). *Lietuvos Respublikos įmonių ir įmonių grupių atskaitomybės įstatymas*, Nr. XIV-2811. Prieiga per <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/f06cb9b2338c11efb121d2fe3a0eff27?jfwid=gegigsodd>

Pintor, L., Atzori, L. ir Iera, A. (2025). Sustainability in telecommunication networks and key value indicators: A survey. *Computer Networks*, 271, 111466. <https://doi.org/10.1016/j.comnet.2025.111466>

Pistoni, A., Songini, L. ir Bavagnoli, F. (2018). Integrated reporting quality: An empirical analysis. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 25(4), 489–507. <https://doi.org/10.1002/csr.1474>

Pivac, S., Vuko, T. ir Cular, M. (2017). Analysis of annual report disclosure quality for listed companies in transition countries. *Economic Research-Ekonomska Istraživanja*, 30(1), 721–731. <https://doi.org/10.1080/1331677X.2017.1311231>

Rudžionienė, K. ir Gedutienė Z. (2022). Privalomas Lietuvos bankų socialinės atsakomybės atskleidimas finansinėse ataskaitose. *Regional Formation and Development Studies*, 36(1), 80–93. <https://doi.org/10.15181/rfds.v36i1.2390>

Rudzkienė, V. (2005). *Socialinė statistika*. MRU Leidybos centras.

Ryou, J.W., Tsang, A. ir Wang, K.T. (2022). Product market competition and voluntary corporate social responsibility disclosures. *Contemporary Accounting Research*, 39(2), 1215–1259. <https://doi.org/10.1111/1911-3846.12748>

Sebrina, N., Taqwa, S., Afriyenti, M. ir Septiari, D. (2022). Analysis of sustainability reporting quality and corporate social responsibility on companies listed on the Indonesia stock exchange. *Cogent Business & Management*, 10, 1. <https://doi.org/10.1080/23311975.2022.2157975>

Solikhah, B. (2016). An overview of legitimacy theory on the influence of company size and industry sensitivity towards CSR disclosure. *International Journal of Applied Business and Economic Research*, 14(5), 3013–3023. <https://ssrn.com/abstract=2893283>

Suchman, M.C. (1995). Managing legitimacy: Strategic and institutional approaches. *The Academy of Management Review*, 20(3), 571–610. <https://doi.org/10.2307/258788>

Tsang, A., Frost, T. ir Cao, H. (2023). Environmental, Social, and Governance (ESG) disclosure: A literature review. *The British Accounting Review*, 55(1), 101149. <https://doi.org/10.1016/j.bar.2022.101149>

World Bank (2024). *GRI Index 2024*. Prieiga per <http://hdl.handle.net/10986/42276>

Wu, X. ir Amoasi, R. (2024). The role of CSR in sustaining corporate brands in the global market: The perspective of telecommunication companies in Ghana. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 31(1), 433–447. <https://doi.org/10.1002/csr.2578>

Zahari, A.R., Esa, E., Rajadurai, J., Azizan, N.A. ir Muhamad Tamyaz, P. F. (2020). The effect of corporate social responsibility practices on brand equity: An examination of 77 Malaysia's top 100 brands. *Journal of Asian Finance, Economics and Business*, 7(2), 271–280. <https://doi.org/10.13106/jafeb.2020.vol7.no2.271>

Zervoudi, E.K., Moschos, N. ir Christopoulos, A.G. (2025). From the Corporate Social Responsibility (CSR) and the Environmental, Social and Governance (ESG) criteria to the greenwashing phenomenon: A comprehensive literature review about the causes, consequences and solutions of the phenomenon with specific case studies. *Sustainability*, 17(5), 2222. <https://doi.org/10.3390/su17052222>

Sabina Račaitė: Verslo vadybos magistrė, studijų kryptis: finansai, Vilniaus universitetas, ekonomikos ir verslo administravimo fakultetas. Mokslinių interesų sritys: apskaita, tvarumas, nefinansinė atskaitomybė. Institucijos adresas: Saulėtekio al. 9, LT-10222, Vilnius.

Sabina Račaitė: Master of Business Management, field of study: finance at Vilnius University, Faculty of Economics and Business Administration. Research interests: accounting, sustainability, non-financial reporting. Institutional address: Saulėtekio av. 9, LT-10222, Vilnius.